

էր, մասնակից չ'երեւիր Գորոզու բերդին ապստամբները նուաճելու գործին, և պատմիչը կը վկայէ որ ապստամբներուն դրաւած գաւառները վերստին գրաւեց և տիրեց անոնց ու այլ խաղաղութեան էր:

Դէպքերը ժամանակագրական կերպով կը հաւասարին 831ին: Հաւանական չէ որ Կաղանկատուացի չլիչէ Սահլի կալանաւորուիլը Բարակէն, գոնէ մինչև 831: Իսկ այս թուականէն վերջ Սահլ ալ իր կարգին Արարացոց դէմ ապստամբ կ'երեւի և անհաւանական Բարակէն կալանաւորուելու:

Արդարև 835ին Հայտար պին Կառու, որ ալ-Աֆշին կը կոչուէր, ալ-Մուտաղիմ Սալիֆայէն Հայաստանի կառավարիչ նշանակուեցաւ: Բելազորի արար պատմիչը կը վկայէ որ «Քշիան Սահլ Ի. Սմբատ յարձակեցաւ Հայդար Ի. Կառու Օֆշինի՝ Հայաստանի կառավարչի վերայ և սպաննեց սորա քարտուղարին, որ փչեց հողին»⁽¹³⁾:

Եւզուպի իր կարգին կը պատմէ 233 Հիճրէթի թուին դիմաց. «Օշին՝ Ատրպատական վերադառնալով՝ դրեց Սամարքանդի Մուհամէդ Ի. Սուլէյման Ազդիին Հայաստանի վերայ կառավարիչ, որ դնաց իւր պաշտօնատեղը: Սահլ Ի. Սմբատ, որ ապստամբել էր Ազուանքում և տիրել դաւառին, այստեղ միասին գիշերելիս հալածեց նորան»⁽¹⁴⁾:

Ալ-Աֆշին տարի մը միայն Հայաստանի կառավարիչ եղաւ, 835ին, երբ կ'երեւի թէ դժգոհ Եւանչահիկ տոհմին Բարակի հետ ունեցած զինակցութեանն՝ նեղած էր հարկով կամ այլապէս Ազուանից իշխանները, որոնց դէմ զրկած ըլլալու է իր քարտուղարը, որ անանուն կը մնայ: Սահլ ընդդիմացած ալ-Աֆշինի պահանջներուն՝ կ'ըմբոստանայ և կը սպաննէ քարտուղարը: Յաջորդ տարին ալ-Աֆշին

կը հեռանայ Հայաստանի կառավարչութենէն և հրամանատար կը կարգուի Բարակի դէմ պատրաստուած արարական մեծ բանակին: Տարարի կը վկայէ որ ալ-Աֆշին Բարակի դէմ իր բանակը պատրաստելու վրայ էր 835 Յունիս 3ին: Ուրեմն ընդհանրապէս ընդունուած 835 թուականը ալ-Աֆշինի Հայաստանի կառավարչութեան և Սահլի ապստամբութեան՝ պէտք է սրբազրել:

835ին ալ-Աֆշին անցաւ իր բանակով Ատրպատական՝ Բարակի դէմ զինուորական գործողութիւնները կազմակերպելու և սկսելու համար: Ասկէ է որ ալ-Աֆշին ըստ Բելազորիի 233 թուին Սմբատացի Մուհամէդ իպն Սիւլէյման Ազդին Հայաստանի զրկեց իր կառավարիչ: Տրուած 233 թուականը Հիճրէթի թուական է և կը հաւասարի մեր 837-8 թուականին: Այս թուականին էր որ վերջնականապէս պարտուեցաւ Բարակ և Սահլէ ձերբակալուելով յանձնուեցաւ ալ-Աֆշինի: Ուրեմն պէտք է խորհիլ որ Բարակի պարտութեանէն քիչ առաջ Սմբատացին զրկուեցաւ Հայաստան: Սակայն նախ ինդիր է որ Բազրատ Սալաթեանց կրցա՞ծ է Բելազորիի այդ հատուածը ճիշտ թարգմանել: Սալաթեանց կը թարգմանէ. «Սահլ Ի. Սմբատ, որ ապստամբել էր Ազուանքում և տիրել դաւառին, այստեղ միասին գիշերելիս հալածեց նորան»: Մանաւանդ վերջին մասը իմաստ չունի:

Հաւանական է որ ալ-Աֆշինի Հայաստանի կառավարչութեան շրջանին Սահլ ըմբոստացաւ ալ-Աֆշինի պահանջներուն դէմ, և նոյնիսկ սպաննեց վերջնոյն քարտուղարը: Սահլի ապստամբութեան դէմ բան մը չկրցան ընել արարները, որովհետեւ ստիպողաբար զբաղած էին Բարակը նուաճելու անյետաձգելի հարցով և հարկ չկար արդէն նեղի դրուած խալիֆայութիւնը այլուր ալ զբաղեցնելու: Երբ ալ-Աֆշին մեծ բանակով մը Ատրպատական զրկուեցաւ Բարակի դէմ, ըստ երևոյթի ալ-Աֆշին Սմբատացին Հայաստանի կա-

(13) Արարացի մատենագիրներ Հայաստանի մասին: Թարգ. Բազրատ Սալաթեանց: Վիեննա, 1919, էջ 64:

(14) Անդ, էջ 120: